

TÜRKİYE'NİN ENERJİ PLANLARINDA KİRLETİCİ YABANCI YATIRIMLAR AĞIRLIKTA

Melda KESKİN
Greenpeace Akdeniz Enerji
Kampanyası Sorumlusu

Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz 4 Kasım 2000'de Adana'nın Sugözü köyü yakınında ithal kömürle çalışacak

yeni bir termik santralin temelini atarken, Greenpeace, Doğu Akdeniz Çevre Platformu (DAÇE) üyesi olan çevre derneklerinden Türkiye'deki enerji yönetimine ilişkin ciddi eleştiriler aldı. Avrupa ülkeleri fosil yakıt kullanımlarını azaltmanın yollarını ararken, Türkiye'deki enerji yetkilileri 21. yüzyılın enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji teknolojilerini yok sayarak, kirletici termik santralleri halka dayatıyor.

18 yıldır hiçbir yasal izni ve emisyon kontrolü olmadan çalıştırılan ve 1996 yılında Daniştay tarafından kapatılmış olan yasadışı Yatağan Termik Santralinde Ekim ve Kasım aylarında yaşanan son alarmlarda da açıkça görüldüğü gibi, TEAŞ halkı zehirliyor ve ekolojik yıkıma yol açıyor (yıllardır Enerji Bakanlığı tarafından köylülere yok olan - yetişmeyen ürünlerinin bedeli olarak ödenen milyarlar, Orman Bakanlığı'nın yıkıma uğrayan ormanlar nedeniyle uğradığı zarar, sağlık sorunlarına bağlı para ve işgücü kaybı... bu santralde üretilen elektriğin gerçek maliyeti nedir?).

Yetkililer, santralin yaydığı zehirli gazların düzeyi alarm verici boyutları aştıktan sonra, birkaç günlüğüne okulları kapatıyor. Doktorlar, çocukları, yaşlıları ve solunum

yolu-kalp rahatsızlıkları olanları evden çıkmamaları için uyarılıyor. Sonunda yerel yönetimin ve halkın ısrarlı talebi sonucunda ve kitlesel ölümler olmasına ramak kala, Ankara'da birileri zor da olsa insafa geliyor ve santral bir kaç günlüğüne kapatılabiliyor (oysa meteoroloji uzmanları, "inversiyon olaylarının bilimsel olarak önceden belirlenebileceğini ve insanlar zehirlenmeden önce santralin kapatılması gerektiğini söylüyor). Kömürde ve kömür yakıldıktan sonra çıkan küllerde yüksek oranda bulunan uranyum nedeniyle 1993 yılında çalan radyasyon alarmından sonra, Yatağan çevresinde zehirli gazlardan kaynaklanan alarmlar sık sık yaşanırken, sadece bu yıl bu ölümcül durum defalarca tekrarlandı. "Filtre diye geçirtilen 80 milyon solarlık "desülfürizasyon tesisi" 14 aydır bitirilemiyor ve bunun hesabı ise kimseden sorulamıyor.

Birçok Avrupa ülkesi, yarattığı kirlilikle doğaya ve insana yıkım getiren, karbon dipoksit yayarak iklim değişikliğine yol açan fosil yakıtlara olan bağımlılıktan kurtulmak üzere, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yaparak, Ankara'daki enerji yetkilileri bu ülkelerin şirketlerine istenmeyen teknolojilerini Türkiye'ye sokmaları için, bulunmaz fırsatlar sunuyor. Örneğin, Almanya'da güneş elektrikli panelleri satarken, yıllardır Türk yetkililerini tehlikeli nükleer santraller satın almaya iten Siemens, şimdi de Sugözü Termik Santral ile bir başka kirlilik oyunu oynuyor.

Greenpeace Akdeniz Enerji Kampanyası olarak, Enerji Bakanı Cumhur Ersümer'in 2500 MW'lık rüzgar enerjisi projeleri Bakanlıkta beklerken (Türkiye'de sadece rüzgar enerjisinin yıllık teknik potansiyeli - 166 milyar kilovatsaat - ülkenin yıllık tüm tüketiminden - 120 milyar kilovatsaat - daha yüksektir), Sugözü ithal kömür santral gibi kirletici, pahalı ve dışa bağımlı fosil

yakıt yatırımlarını ve yüzer-gezer fuel-oil santrallerini Türkiye'ye dayatmaktaki ısrarını sorguluyoruz. İlginçtir ki, Siemens'in ülkesi Almanya'da her yıl enerji üretimine binlerce megavat rüzgar kapasitesi ilave ediliyor. Alman Rüzgar Enerjisi Enstitüsü - DEW'nin Greenpeace için hazırladığı "Kuzey Denizi'nde Rüzgar Enerjisi - Avrupa'nın Güç Kaynağı" adlı yeni rapor, rüzgar teknolojisi ve ekonomisindeki gelişmelerin, bu enerjinin büyük miktarlarda kullanılmasına olanak sağladığını ortaya koymaktadır. Greenpeace'in yenilenebilir enerji uzmanı Dr. Karl Mallon'a göre, eğer Kuzey Denizi'ne kıyısı olan ülkeler deniz üzerinde mevcut rüzgar potansiyellerinin, her yıl yalnızca %1'ini bile devreye sokarsalar, her yıl 6,5 milyon yeni ev rüzgar elektriğine kavuşturulabilir; 5 termik santral kapatılabilir; 160 bin kişiye istihdam sağlanabilir ve iklimi kurtarmaya yönelik Kyoto Anlaşması'ndaki yükümlülüklerini yerine getirmeleri konusunda bu ülkeler ciddi bir adım atabilir. Enerji Bakanlığı ve TEAŞ, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjilerin bize sunduğu büyük yararları sonsuza kadar yok sayamayacaktır. Özelleştirme adına bu ülkenin elektrik üretim ve dağıtım sistemini hurdaya çıkaranlar, Türkiye'nin son 35 yıldır açmış olduğu 3. Uluslararası Nükleer Santral İhalesi de iptal edilmişken, kendi başarısızlıklarını örtmek için hala nükleer enerji diye sayıklamaktadır. Oysa enerji yetkilileri, son Akkuyu İhalesi'nin bize kaybettirdiği 8 yılı ve milyonlarca doları, dışa bağımlığımızı ve çevre kirliliğini azaltacak, istihdamı artıracak enerji verimliliği ve rüzgar, jeotermal, biyomas ve güneş enerjisi kaynakları yatırımları için kullanmış olsalardı, aldıkları oyları ve maaşları hakketmiş olabilirlerdi. Kirli yabancı yatırımları yapanlar, arkalarında tehlikeli atıklar bırakarak, evlerine yalnızca elde ettikleri karları götürürken, kurulu

gücümüz yeterli olduğu halde yaşadığımız elektrik kesintileri, sağlığımıza yönelik tehditler ve çevresel yıkım olarak ortaya çıkan korunç bedelin halkın sırtına yüklenmesi kabul edilemez.

Kuzey Denizli'nde Rüzgar Enerjisi

Greenpeace'in Alman Rüzgar Enerjisi Enstitüsü - DEW'ye hazırlanmış olduğu "Kuzey Denizi'nde Rüzgar Enerjisi - Avrupa'nın Güç Kaynağı" adlı rapor, Kuzey Denizi üzerindeki rüzgar verilerini bir araya getiriyor ve aşağıdaki sonuçlara varıyor:

① *Kaynak, olağanüstü büyüktür: Raporda ele alınan beş ülke (Almanya, İngiltere, Hollanda, Belçika ve Danimarka) için deniz üstündeki rüzgar potansiyeli (1933 milyar kilovatsaat/yıl), bu ülkelerin toplam elektrik tüketimlerinin (923 milyar kilovatsaat/yıl) 2 katı; Türkiye'nin yıllık tüketiminin (120 milyar kilovatsaat/yıl) ise 16 katıdır.*

② *Teknoloji hazır: Rüzgar teknolojisi, çok sert koşullara sahip Kuzey Denizi çevresinde kullanılabilir ve yeterli boyut, güvenilirlik ve verimliliğe ulaşmıştır. En son teknoloji ile üretilen ve herbiri birkaç megavat gücündeki türbinlerin yalnızca bir tanesi 6000 evin gereksinimini (üretimi %99 oranında hazır bulunarak) karşılayabilmektedir.*

③ *Deniz üzerindeki üretim ekonomiktir: Deniz üzerinde fazladan mevcut olan rüzgar enerjisi (%40), bu ortamda uzayan makina ömürleriyle birlikte, çoğunlukla deniz üzerindeki rüzgar parklarının kıyıya bağlantı ek masrafını karşılayabiliyor.*

④ *Çevresel açıdan uygun: Kuşlar, deniz memelileri,*

balıklar ve diğer fauna ve flora üzerindeki potansiyel etkiler, ayrıntılı biçimde incelenmiş, iyi bir planlama ve doğru seçimlerle çok sınırlı olabileceği görülmektedir. Bu tür yatırımlarda uyulması gereken bir dizi kural oluşturulmuştur.

Raporda yer alan bulgulara dayanan hesaplar; bu beş Kuzey Denizi ülkesinin deniz üzerindeki rüzgar potansiyellerinin, her yıl yalnızca %1'ini bile devreye sokmaları halinde, her yıl 6,5 milyon yeni evin (ev başına 3000 kilovatsaat/yıl elektrik tüketimi) rüzgar elektriğine kavuşturulabileceğini ve 5 kömürlü termik santralin kapatılabileceğini gösteriyor. Bu yapıldığı takdirde, bu yeni enerji sektöründe her yıl 160 bin kişiye istihdam sağlanabilir. 2012 yılına kadar yalnız Kuzey Denizi üzerindeki bu kaynak bile, yılda 186 milyon ton CO₂ emisyonunu (şu anki CO₂ emisyonlarının %10'una eşit) engelleyecektir. 12 yıl boyunca devreye sokulacak %1 (1933 milyar kilovatsaat/yıl), bu ülkeleri, kömürlü termik santrallerden çıkacak her 1 milyon kilovatsaat elektrik başına - 800 ton CO₂ emisyonundan kurtaracaktır. Beş ülkenin toplam CO₂ emisyonları 1999 yılında 1808 milyon ton'du (IEA Key World Energy Statistics). Bu rapor; yasal bağlayıcılığı olan Kyoto anlaşmasında belirlenen seragazi indirimleri için, gerçek önlemlerden uzaklaşarak, kar hırsıyla bir takım arka yollara başvurmayla hiç gerek olmadığını da göstermiştir.

Greenpeace, raporda ele alınan bu beş Kuzey Denizi ülkesinin, deniz üzerindeki tehlikeli ve kirlenici petrol/doğalgaz endüstrisini bir yenilenebilir enerji endüstrisine dönüştürmeleri çağrısı yapıyor. Bu gelişmenin önünde bürokrasi ve siyasi irade eksikliği gibi engellerinin olduğunu vurgulayan uluslararası çevre kuruluşu, hükümetlerin denizde petrol/doğalgaz yerine, rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir kaynakları kullanmalarını istiyor. ◀